

לחתוך את הטעות

**במקרים בהם הודפס בפריט
בולאי מידע שגוי, הפתרון שיבחר
יהיה לחתוך את החלק הבעייתי**

כאשר מתבצעת טעות בעיצוב הבול, ומשולבים בו פריטי מידע שגויים, השירות הבולאי נדרש לתקן את הטעות ולא להנפיק בול המכיל שגיאות. לעיתים יש צורך להשמיד את הבולים שכבר הודפסו ולהדפיס מחדש בולים מתוקנים, ולעיתים ניתן להסתפק בחיתוך החלק המכיל את המידע השגוי.

טעות - לעולם חוזר

הביטוי העברי "טעות - לעולם חוזר" מקורו בתלמוד הבבלי (בבא מציעא, מ"ט, ב), שם הוא מתייחס לחובתו של מי שמכר מוצרים בעסקה שהתבססה על מידע שגוי לחזור ולתקן את המעוות. בנוסף, מתייחס הביטוי לכללי הקריאה בתורה, שם מחויב הקורא בתורה בפני הציבור לחזור לתחילת הפסוק אם הוא טעה בקריאה. הרמב"ם כתב על תפילות שליח הציבור: "אם טעה בהם, לעולם חוזר".

בעברית המודרנית נהוג לשבש את הביטוי ולומר "טעות לעולם חוזרת", על מנת להביע סלחנות כלפי טעויות, תוך הבנה שהן חלק בלתי נפרד מהחיים.

בעולם הבולאות נהוג לאמץ את הנוסח המקורי של הביטוי, ולדרוש מן השירות הבולאי לתקן כל שגיאה שנוצרה בבול דואר. אם השגיאה התגלתה תוך כדי ייצור הבול נדרש השירות הבולאי למנוע את הפצת הבול עם המידע השגוי, בין אם על ידי השמדת הבול והדפסה מחדש של בול תקין, ובין אם על ידי העלמת המידע השגוי בדרך אחרת.

טעות - לעולם חוזר

לאורך השנים הודפסו ברחבי העולם אלפי בולים שהכילו מידע שגוי.

1. בחלק מן המקרים בהם התגלתה השגיאה לפני הנפקת הבול העדיפו רשויות הדואר להתעלם מן הבעיה, ולהפיץ את הבול השגוי כמות שהוא על מנת לחסוך את הוצאות הייצור של בול חדש.
2. בחלק מן המקרים בחרו רשויות הדואר להשמיד את הבולים השגויים ולהדפיס אותם מחדש לאחר תיקון השגיאות שהיו בהם.
3. בחלק קטן מן המקרים, כאשר התנאים אפשרו זאת, בחרו רשויות הדואר לבצע תיקון בבולים שכבר הודפסו על מנת להעלים את החלק השגוי, ולהנפיק לציבור את הבולים עם התיקון.

ידועים מקרים בהם התיקון בוצע באמצעות הוספת הדפס רכב על הבול הקיים על מנת להסתיר את פריט המידע השגוי ששולב בו, וידועים מקרים בהם החלק המכיל את השגיאה נחתך מתוך הבולים הקיימים.

טעות - לעולם חוזר

דוגמה לחיתוך המידע הבעייתי מתוך הבולים אירעה בבנגלדש בשנת 2007. בעקבות שיטפון שגרם להרס רב ולנפגעים בנפש, הודפס גיליון ששכיל שישה בולים שנועדו לאיסוף כספים שנועדו למימון תיקון הנזקים. אחד מן הבולים הציג את ראש הממשלה פכר-א-דין אחמד, אולם הוא התנגד להנפקת הבול. הבול הבעייתי נחתך מתוך גיליון הבולים, שהונפק לציבור עם חמישה בולים בלבד.

גיליון הבולים כפי שהודפס במקור.

גיליון הבולים כפי שנמכר לציבור.

תערוכת הבולים "תביב 1960"

במחצית שנת 1960 יזמה האגודה התל אביבית לבולאות את הקמתה של תערוכת בולים ארצית. זו הייתה הפעם הרביעית בלבד בה התקיימה תערוכת בולים ארצית במדינת ישראל, והמארגנים עשו מאמצים רבים כדי להבטיח את הצלחתה. שם התערוכה, "תביב", הורכב כמשחק מילים של המונח "תערוכת בולים" ושל שם העיר המארחת "תל אביב".

התערוכה נמשכה עשרה ימים (9-19 באוקטובר 1960) והתקיימה בתקופת החופשה של חג סוכות תשכ"א באולם המוזיאון הישן בשדרות רוטשילד בתל אביב. כ-70 אספני בולים הציגו בתערוכה 102 אוספים שונים, שהתפרסו על פני כ-400 מסגרות תצוגה. במהלך הימים פקדו את התערוכה כעשרת אלפים מבקרים.

הנפקת פריט בולאי לתערוכה

תערוכת "תביב"

"תביב" הוא השם שנבחר לתערוכת הבולים הלאומית, שתיפתח בתל-אביב ב־9 באוקטובר, במעינו של המוזיאון העירוני בשדרות רוטשילד. הדואר הישראלי יוציא שני בולים מיוחדים לרגל מאורע זה ושתי חותמות דואר מיוחדות יוטבעו בזמן התערוכה בסניף מיוחד, בסכינות דואר נע, שתנוהל עלידי הדואר הישראלי.

עיתון הבוקר, 10.6.1960, עמ' 4

כשלושה חודשים לפני מועד התערוכה התפרסמה במדורי הבולאות של העיתונות הכללית ידיעה האומרת כי בכוונת השירות הבולאי להנפיק שני בולים מיוחדים לרגל התערוכה.

למעשה, תכנן השירות הבולאי להנפיק סדרה בת ארבעה בולים, ואף פנה לצורך כך אל המעצב אוטה וליש שצייר אותם.

כשתיכננה של תערוכת "תביב" נכנס לשלב הסופי, החליט הדואר הישראלי להקדיש לה סדרת בולים מיוחדת. סדרה זו, שלפי התוכנית המקורית נועדה להיות בת 4 בולים, צוידה בידי מר אוטה וליש

עיתון מעריב, 8.7.1960, עמ' 12

הנפקת פריט בולאי לתערוכה

בשלב זה עלה במוחו של ד"ר משה חזקי, ששימש כיועץ לשירות הבולאי, רעיון חדשני ומיוחד. הוא הציע להנפיק, במקום סדרת הבולים, גיליונית זיכרון שתתבסס על תחריט נחושת אשר הוכן בעיר פראג במחצית המאה ה-18. התחריט, שהיה עמוס בפרטים רבים, תיאר מצעד שקיימו יהודי העיר ברחובות פראג בשנת 1741, כשבראשם הדוור היהודי רוכב על סוס ותוקע בקרן דואר.

הנפקת פריט בולאי לתערוכה

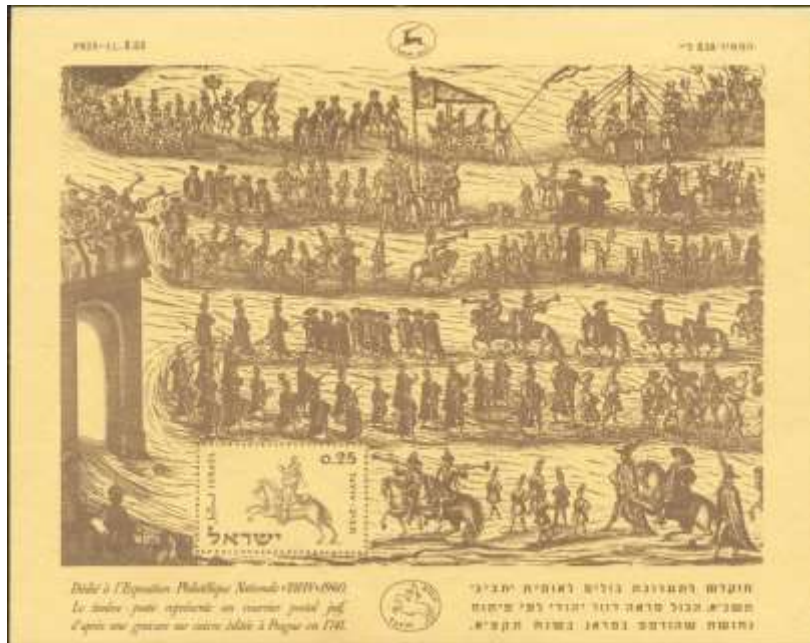
למעשה, כפי שניתן לראות מבחינה של הדפסת ניסיון שבוצעה תוך כדי תהליך ייצור הפריט, הגיליונית הייתה אמורה לכלול בחלקה התחתון דברי הסבר בעברית ובצרפתית, בנוסף לסמל תערוכת תביב. חלק זה נחתך מתוך הגיליונית שהונפקה בפועל ונמכרה לציבור.

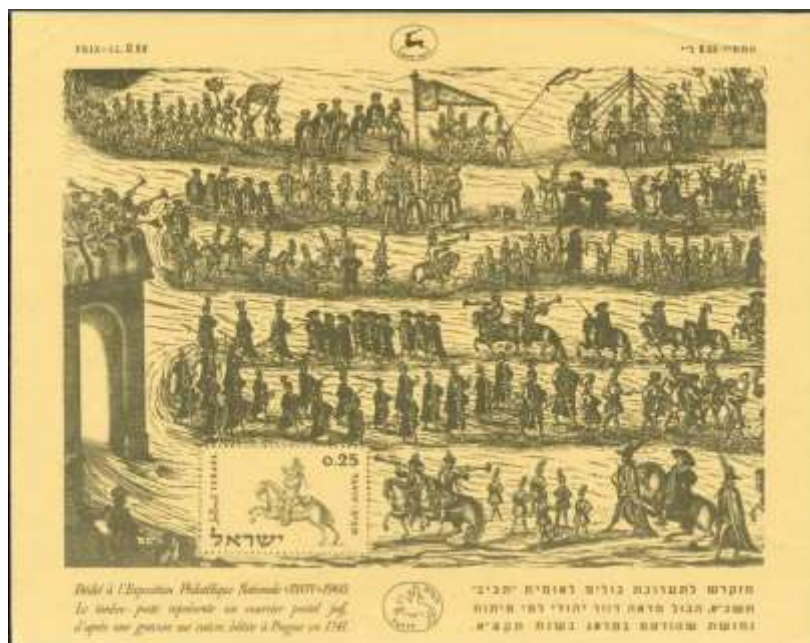
הדפסת ניסיון מוקדמת (המחיר לא משולב בראש הגיליונית)

מה זאת הדפסת ניסיון?

תוך כדי עיצוב הבול והכנתו להדפסה, נוהגים עובדי הדפוס ומעצב הבול להדפיס מספר עותקים מן הגלופה שנוצרה, וזאת על מנת לבחון את איכות הפרטים המופיעים בה.

הדפסת ניסיון בצבע חום

הדפסת ניסיון בצבע שחור

המידע השגוי בגיליונית

בתחתית הגיליונית שולב כיתוב בעברית ובצרפתית המציין כי הפריט "מוקדש לתערוכת בולים לאומית "תביב" תשכ"א (1960). הבול מראה דוור יהודי לפי פיתוח נחושת שהודפס בפראג בשנת תקצ"א (1741)".

הטעות נוצרה בפער בין השנה העברית ובין השנה הלועזית המשולבות בכיתוב. שנת 1741, השנה בה נוצר התחריט, מקבילה לשנה העברית **תק"א**, ולא **תקצ"א**.

מוקדש לתערוכת בולים לאומית "תביב"
תשכ"א. הבול מראה דוור יהודי לפי פיתוח
נחושת שהודפס בפראג בשנת תקצ"א.

הנוסח העברי של הכיתוב בתחתית הגיליונית

*Dédié à l'Exposition Philatélique Nationale «TAVIV» 1960.
Le timbre - poste représente un courrier postal juif,
d'après une gravure sur cuivre, éditée à Prague en 1741.*

הנוסח הצרפתי של הכיתוב בתחתית הגיליונית

תיקון הטעות בגיליונית

כאשר הבחינו בטעות, כבר היה מאוחר מידי לתקן את הכיתוב. גיליוניות הזיכרון כבר הודפסו, ובפני מנהלי השירות הבולאי עמדו שלוש אפשרויות, כולן גרועות:

1. להשמיד את כל גיליוניות הזיכרון השגויות ולהדפיס את הכול מחדש. אפשרות זו נפסלה על הסף עקב העלות הגבוהה וההפסד הכספי הצפוי.
 2. להנפיק את גיליוניות הזיכרון כפי שהן, עם השגיאה. גם אפשרות זו נפסלה על הסף כלא ראויה למדינה המכבדת את עצמה.
 3. לחתוך מגיליוניות הזיכרון המוכנות את השוליים התחתונים, הכוללים את השגיאה, ולהנפיק את הגיליונית ללא החלק השגוי.
- האפשרות השלישית הייתה זו שנבחרה, וכך הוקטן הגודל המקורי של הגיליונית, אשר תוכנן להיות 195 מ"מ (רוחב) ו-160 מ"מ (גובה). בעקבות חיתוך השוליים התחתונים קוצץ גובהו של הפריט ל-135 מ"מ בלבד.

מוקדש לתערוכת בולים לאומית יתביב
תשכ"א. הבול מראה דוור יהודי לפי פיתוח
נחושת שהודפס בפראג בשנת תקצ"א.

} 25 מ"מ